

Söyleşi: Mahmut BIYIKLI

ÇOCUK VAKFI BAŞKANI Mustafa Ruhi ŞİRİN:

“Vakıf Her an Uzanmaya Hazır Şefkat Eli Demektir”

Doğan her çocukla kendi çocuğu doğmuş gibi sevinmek ve sorumluluk hissetmek. Bu sorumluluğu, her çocuğa karşı yerine getirmek ve en öncelikli hakkın çocuk olma hakkı olduğunu hayata geçirmek çocuk ödevimizin esası olmadıkça soyut bir çocuk düşüncesini savunmaktan kurtulamayız.

Çocuk Vakfı'nın kuruluş fikri nasıl doğdu?

Her yüz yıla damgasını vuran ve o yüz yılı belirleyen sarmallar vardır. 19'uncu yüz yıl çocuk yüz yılı ilân edilmesine ve çocuk sarmalının çözülmesi yönünde paradigma değişikliğine gidilmesine rağmen, 20'inci yüz yıl, dünya çocuklarının kuşatıldığı yeni bir sürecin başlangıcı oldu. Eğitim ve sağlık sarmalları yanında güç koşullardaki çocukların oranı hiç azalmadı. Modern çocuk teorilerinin uygulama alanı bulunduğu toplumlarda oluşturulan çocuk geleneği, bir yandan çocuğun özneleşmesini sağlarken, diğer yandan temel okur-yazarlıkla sınırlı tutulan çocuk anlayışları yaygınlaştı. Ne gelişme ne de

yaşama hakkı önündeki engeller aşılabildi. Batı merkezli çocuk bilgisinin yaygınlaşması ve eğitim modellerine egemen olmasıyla da yeni çocuk kültürü dünya çocuklarının maması haline getirildi. Modern Batı uygarlığının çocuk anlayışını dünyaya egemen kılmaya yönelik dayatması karşısında cevap hakkı da henüz verilmemiştir. Çocuk Vakfı, medeniyetimizin temellendirdiği ve çocuğu insanlık için yeni bir başlangıç kabul eden düşünceyi sürdürmek amacıyla kuruldu. Çocuk düşüncesine katkı sağlamak ve kendi çocuk modernliğimizi üretmeye yönelmek yanında,

çocuklara şefkat ödevi yapma isteği de Çocuk Vakfı'nın kurulmasında belirleyici oldu.

Medeniyet merkezli çocuk düşüncesini varoluş gerekçesi kabul eden Çocuk Vakfı'nın savunduğu çocuk anlayışından kısaca sözeder misiniz?

Medeniyetimizin çocuk anlayışını şöyle okuyorum: Bir çocukta bütün çocukları düşünmek. Bir insanda bütün insanlığı düşünmek. Bu anlayış, Musevi ve Hıristiyan geleneği yanında, modern çocuk paradigmalarında da yoktur ve bu yaklaşım İslâm'ın çocuk-insan düşüncesinin en belirleyici ve evrensel değeridir. Doğan her çocukla kendi çocuğu doğmuş gibi sevinmek ve sorumluluk hissetmek. Bu sorumluluğu, her çocuğa karşı yerine getirmek ve en öncelikli hakkın çocuk olma hakkı olduğunu hayata geçirmek çocuk ödevimizin esası olmadıkça soyut bir çocuk düşüncesini savunmaktan kurtulamayız. Bu anlayışı, medeniyetin çocuk eğitimi fikriyle hayata geçirebiliriz. Ne yazık ki, dünya girift, girift olduğu kadar açmazlarla dolu modern çocuk paradigmalarıyla

kuşatılmış durumda. Tam bu noktadan hareketle, Çocuk Vakfı, yenilikçi çocuk anlayışı ve kavrayışıyla yenileyici bir çocuk okuması yapılmasının önemini hatırlatan çalışmalara öncülük etti. Bu alanda ilk örneklerin kozalarının örülmesine düşünce ve uygulama alanlarında katkı sağladı.

Çocuk Vakfı'nın ileriye yönelik öncelikleri nelerdir?

Çocuk merkezli bilgi üretimi için medeniyet merkezli yeni bir atılım yapılması gerekir. Aile ve çocuk geleneğindeki değişimi doğru okumayı sağlayacak bu atılım sayesinde sağlık, eğitim ve hukuk başta olmak üzere güç koşullardaki çocuk sorunlarının çözümüne yönelebiliriz. Türkiye'de bu yöndeki zihniyet değişiminin gerçekleşmesi Çocuk Vakfı'nın ilk önceliğidir. Buna dayalı olarak, üstün yetenekli çocukların eğitimi ikinci önceliğimizdir. Örgün ve yaygın öğretimde üstün yetenekli çocuk paradigması oluşturulmadan ve uygulama imkânı bulması sağlanmadan, Türkiye ne kendisi için ne de insanlık için değer üretebilir. Türkiye,

üstün yetenekli çocuk gerçeğini doğru algılamadan, sorunlarını çözecek insan gücüne sahip olamaz. Yüz yılı aşkın süre içinde üstün yetenekli çocukların üzerindeki ilgisizlik sarmalının kaldırılmasına bütün yönleriyle destek vermek istiyoruz... Çocuğun özneleşme sürecine en anlamlı katkı, çocuk haklarını önce yetişkin sonra da çocuk için davranış kültürüne dönüştürmekle mümkün olabilir. Bu yönde büyük adımların atılması halinde, çocuk sorunlarıyla daha bilinçli yüzleşme cesareti bulabiliriz.

Türkiye'nin değişen gündeminde çocuğun yeri nedir?

Türkiye, gündem sarmalı hastalığına yakalanmış bir ülke. En ağır gündem konularının bile ömrü bir hafta. Medyanın gündem pompalama refleksi de çok yüksek. Bu gündemler arasında çocuk gündemlerinin hem oranı düşük hem de her çocuk gündemi yeni bir çocuk gündemini kolaylıkla örtebiliyor. Bunun nedeni şu: Çocuklarla ilgili gerçek gündemler üzerine düşünce geliştiremiyor ve gerçek çocuk gündemleri medyada yer almıyor. Medyada yer aldığı zamansa, ne çocuğun görüşü alınıyor ne de sorunları yansıtıyor. Çocuk ihmal ve istismarı ve hak ihlalleri karşısında kamuoyunda duyarlılık oluşması halinde ise sorunları yansıtma biçimine ön yargılar yön veriyor. Neden? Çünkü, bizde, çocuk sorunlarını anlama ve çözüme katkı verecek olgunluğa ulaşmamıştır henüz.

Tarihte çocuklar için kurulmuş vakıf örneklerinin rolü ne olmuştur?

Çok genel hatlarıyla söylemek gerekirse, kadim geleneğimizde bütün sosyal konuları üstlenen temel kurum vakıftı. Geçmiş dönemlerde vakıf medeniyeti geleneğimiz çok güçlüydü. Mağdurun sorumluluğunu üstlenen bir zihniyet bu. Hayatın her yönü vakıf geleneğiyle ilişkiliydi. Bugün devletin kamu düzeninde yaptığı işlerin tamamını vakıflar üstlenmişti. Aile vakıfları çok yaygındı. Sosyal hayatın zayıf kalmış grupları vakıfların şefkat eliyle desteklenirdi. Tarihi mirasın yaşatılması yanında, ilim insanı yetiştirilmesi, sağlık ve eğitim hizmetleri, yoksulların, özellikle öksüz ve yetim çocukların himayesi sağlanırdı. İbadet yerleri yanında su hizmetleri, temizlik işleri, ağaç ve hayvanların bakımını üstlenen vakıflarımız vardı. Vakıf, her an uzanmaya hazır şefkat eli demektir. Osmanlı Dönemi'nde

yönetime dahil edilen topraklarda ilk kurulan sosyal kurumlar vakıflardı. Daha uzak coğrafyalara hizmet eden vakıfların da kurulduğunu biliyoruz. Vakıfların en önemli iki rolü hayatın önündeki engelleri kolaylaştırmak ve dünyayı güzelleştirmek olmuştur.

Devletimiz başta olmak üzere, vakıflar ve sivil toplum kuruluşları 'çocuk için' neler yapabilirler?

Vakıf anlayışıyla dernek ve sivil toplum kuruluşu anlayışını birbirinden ayırmak gerekir. Vakıf, bir varlığı ve imkânı insanlığa hizmet amacı doğrultusunda bağışlayarak, bu hizmeti gönüllü olarak yerine getirmektir. Dernek ve sivil toplum kuruluşlarının kuruluşunda bir varlığı ve imkânı önceden bağışlamak şartı yoktur. Dernekler, Roma hukuku geleneğine göre düzenlenen sosyal amaç üretimi sağlayan birimlerdir. Vakıf, bütün insanlığa hizmeti kabul eder, dernek-sivil

toplum kuruluşuysa amacıyla sınırlı katkı yapar. Bu nedenle vakıf ve dernekler arasında mahiyet farkı da vardır. Sorunuza gelince: Devlet vakıflar ve sivil toplum kuruluşları çocuk için neler yapabilirler? sorusunu neler yapamazlar? diye sormak daha doğru. Benim görüşüm şu: Hizmetkâr devlet, baba devlet yaklaşımının değişmesi gerekir. Devlet, öncelikleri belirlemeli, yasal düzenleme yanında, standartları ve izleme ölçütleri ortaya koymalı. Halkın katılımını sağlayarak yapabilirliğinin önündeki engelleri kaldırmalı. Adalet hizmetleri dışındaki bütün hizmetleri toplumun öncülüğünde gerçekleştirmedikçe verimliliği sağlamak imkânsızdır. Burada önemli bir noktaya da vurgu yapmak isterim:

Türkiye’de vakıf ve dernekler sivil toplum kuruluşu olarak adlandırılıyor. Vakıf ve derneklerin kaç sivil toplum kuruluşudur? Bir yandan devletten kaynak sağlamak, diğer yandan sivil toplum kuruluşu olmak. Aklımın almadığı yaman çelişiklerden bir diğeri de, dış fonlardan beslenen ve Türkiye’yi ‘uygarlaştırmak için’ çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşları gerçeğidir. Bu alanda arınmaya ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Çocuklar için ortak iyilerin ne olduğu kadar bunların hangi amaçla ve hangi kuruluşlar eliyle yerine getirildiği de önemlidir. Bu noktada, Çocuk Vakfı, kendini gönüllü çocuk ödevi yapan bir vakıf olarak tanımlıyor.

Çocuk Vakfı hangi etkinliklere imza attı?

On beş yılın çocuk ödevinde birçok başlığı sıralamak mümkün. Çok sınırlı zamanda ve çok küçük imkânlarla gerçekleşen bu etkinlikler için www.cocukvakfi.org.tr sitemizin görülmesi yararlı olur. 1990’da Çocuk Vakfı adıyla bir vakıf kurulmasının bile tek başına önemli olduğunu düşünüyorum. Sağlık, eğitim, hukuk

konularında çocuk merkezli çalışmalar yanında, güç koşullardaki çocuklarla ilgili iki yüzü aşkın çocuk ödevi gerçekleştirdik. Medyanın kör bakışı nedeniyle çoğu duyurulamadı. Çocuk hakları kültürünün yaygınlaştırılması için Çocuk Hakları Okulu projesiyle ilk adımları attık. Ardından Çocuk Edebiyatı Okulu geldi. Karagöz Okulu’yla bu geleneğin yaşatılmasına destek verdik. Türkiye Öncelikli Aile ve Çocuk Faaliyet Plânı’nı hazırladık. Projesi Çocuk Vakfı’nca hazırlanan I. İstanbul Çocuk Kurultayı (27-28 Haziran 2000) İstanbul Çocukları Vakfı’nca gerçekleştirildi. 23-25 Eylül 2004 tarihlerinde I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi’ni Millî Eğitim Bakanlığı, Marmara Üniversitesi, Çocuk Vakfı işbirliğinde düzenledik. İlk kez üstün yetenekli çocukların eğitimi konusunu bütün yönleriyle değerlendirdiğimiz bu kongrede alanın kültürüne yönelik sekiz kitap yayınladık (1). Ne yazık ki, kongrenin örgün ve yaygın öğretim alanında yaptığı öneriler Millî Eğitim Bakanlığı tarafından henüz sahiplenilmedi. Sakarya Valiliği’nin evsahipliğinde 2005 ve 2006 yılları arasında I. ve II. Sakarya Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Günleri de önemli çocuk ödevlerimizden biri oldu. 1992’den bu yana sekiz ayrı dizide 340 bin çocuk ve yetişkin kitabı yayınladık. Şefkat ödevlerini de şöyle sıralayabilirim: Bosna Çocuksuz Kalmasın (1992-1996), Kosova Çocuksuz Kalmasın (1998-1999), İstanbul’daki Çeçen Çocuklarla Hayatı Paylaşalım (1997-2000), Çocuklar İçin Şefkate Çağrı (1996-1998), Deprem Çocukları ile Hayatı Paylaşmak İçin (17 Ağustos 1999-Nisan 2000), Afganistan Çocukları İçin (Kasım 2005). Çocuk Koruma Kanunu’ndan Türk Ceza Kanunu’na kadar birçok kanunun hazırlanmasında fiilen görev aldık, görüş bildirdik. Çocuk Vakfı, on beş yılda 300 binin üzerinde mağdur ve sosyal güvenceden yoksun çocukla iletişim kurdu. Bu başarı, vakıf kültürüne sahip genç çocuk öncülerine aittir.

